

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

ωτερικοῦ ἐτησίως Δρ. 5

ωτερικοῦ » Φρ. 10

τοὺς ἱερεῖς καὶ
διδασκάλους . . . Δρ. 4

ΔΑΝΙΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

ἡσεις πρὸς ἐγγραφὴν συνδρομητῶν δὲν λαμβάνονται ὑπ' ὄφιν
ἐὰν δὲν συνοδεύωνται ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου.

ἡσα ἀπόδειξις πληρωμῆς φέρει τὴν σφραγίδα τῆς «Δαναΐδος»
καὶ τὴν ὑπογραφὴν τῆς Διευθύνσεως

Αἱ συνδρομαὶ καὶ ἀποστολαὶ ἀπευθύνονται :

Πρὸς τὸν κ. ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΝ Δ. ΔΕΣΜΙΝΗΝ

Διευθυντὴν τῆς Δαναΐδος

Ὁδὸς Νίκης, 37

Ἀθῆναι.

Προτιμότερον μέσον ἀποστολῆς χρημάτων ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ
ἐξωτερικοῦ εἶνε ἡ ταχυδρομικὴ ἐπιταγή, ὅπισθεν τῆς ὁποίας δύναται
οἱ ἀποστολεῖς νὰ γράψωσι καὶ βραχεῖαν ἐπιστολήν.

Διεύθυνσις
Ἰωάννης Παπαδόπουλος
Ὁδὸς Χαγιάδων

ΚΑΤΑΧΩΡΙΣΕΙΣ

Ὁ στίχος λεπτὰ 50

ἀ διαρκεῖς ἀγγελίας, δια-
λὰς καὶ ἄλλας καταχωρί-
ῖδιαίτεροι συμφωνίαι.

πως μᾶς γνωρίζωσι τὴν
κίτας των.

ιοσιεύωσι δωρεὰν τὰ κοι-

στρέφονται.

ΕΤΟΣ Δ'.

ΑΘΗΝΑΙ—ΣΑΒΒΑΤΟΝ, 16 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1913

ΑΡΙΘ. 38

ΑΙ ΕΝ ΤΟΥΡΚΙΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ (*)

Δέν πρόκειται νά σᾶς ὑπενθυμίσω, ὅτι ἐν Τουρκίᾳ, τῇ εὐρωπαϊκῇ καὶ ἀσιατικῇ, ὑπάρχουσιν ἀρχαιοτήτες, κλασικαί, ἐλληνικαί τε καὶ ῥωμαϊκαί, καὶ χριστιανικαί· τοιαύτη ὑπόμνησις θὰ ἦτο ἐντελῶς περιττή. Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει τὸν ἀρχαιολογικὸν καὶ ἐπιστημονικὸν κόσμον εἶνε τὸ νὰ γνωρίζῃ εἰς ποίαν κατάστασιν εὐρίσκονται αἱ ἀρχαιοτήτες αὐταί· καὶ ἡ κατάστασις αὕτη δέν εἶνε ἐξ ἴσου τοῖς πᾶσι γνωστὴ ἐν ταῖς λεπτομερείαις. Διὰ τοῦτο θὰ παρκαλέσω τοὺς ἐνταῦθα ἐξ ἅπαντος τοῦ κόσμου συναθροισθέντας κυρίους συναδέλφους νὰ δωρήσωσιν ὀλίγην προσοχὴν εἰς ὅ,τι θὰ εἴπω, καί, μετὰ τὴν ἀνακοίνωσίν μου, νὰ λάβωσι τὰ σχετικὰ ἀναγκαῖα μέτρα ὑπὲρ τῶν ἀρχαιοτήτων τούτων.

Ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Ἰταλία λατρεύουσι τὰς ἀρχαιοτήτας των, ὡς κληρονομίαν πολυτιμον τῶν πατέρων· ἐπίσης ὅλος ὁ πεπολιτισμένος κόσμος τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν ἄλλων Ἠπειρῶν σέβεται καὶ τιμᾷ τὰ λείψανα τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος. Ἀλλ' ἐν Τουρκίᾳ

(*) Τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον συνεκροτήθη ἐν Ῥώμῃ τὸ Γ' διεθνὲς ἀρχαιολογικὸν Συνέδριον, τοῦ ὁποῦ μετέσχον κληθέντες καὶ τινες τῶν παρ' ἡμῖν λογίων. Κατὰ τὸ συνέδριον τοῦτο ἐποιήσατο λίαν ἐνδιαφέρουσαν διάλεξιν Ἰταλιστὴ ὁ ἐν Κερκύρα καθηγητὴς κ. Σπ. Παπαγεωργίου περὶ τῆς οἰκτρᾶς καταστάσεως τῶν ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ Αὐτοκρατορίᾳ ἀρχαιοτήτων, πρὸ πασῶν τῶν Χριστιανικῶν, τὴν δὲ διάλεξιν ἐκείνην εἰμὲθα εὐτυχῆς δημοσιεύοντες σήμερον εἰς τὰς στήλας ἡμῶν.

δυστυχῶς δέν συμβαίνει τὸ αὐτὸ ὁ μωαμεθανικὸς κόσμος, εἰρήσθω ἀπεριφράστως, οὔτε σέβεται οὔτε σώζει τὰς ἀρχαιοτήτας κλασικὰς καὶ χριστιανικὰς· τοὐναντίον μάλιστα ἔχει λόγους, θρησκευτικοὺς μᾶλλον, κατὰ τὴν κρίσιν του, παρὰ πολιτικούς, νὰ περιφρονῇ καὶ νὰ μὴ συγκινῆται, ὅταν αὐταὶ καταστρέφονται.

Αἱ κινήται καὶ οὐχὶ πολὺ ὀγκώδεις ἀρχαιοτήτες πολλάκις φέρονται ἔξω τοῦ τουρκικοῦ Κράτους, ἢ πωλούμεναι ἢ διαρπαζόμεναι, καὶ πλουτοῦσιν οὕτω τὰς ἐρημίας εὐρωπαϊκὰς μουσεῖα καὶ τὰς ἰδιωτικὰς ἀρχαιολογικὰς συλλογὰς τοῦτο ὑπὸ μίαν ἐποψὴν δέν εἶνε κακόν· διότι οὕτω μελετῶνται καὶ διαλευκαίνονται. Ἀλλ' αἱ ἀρχαιοτήτες αἱ κίνηται καὶ τὰ ὀγκώδη μνημεῖα μένουσιν ἐκεῖ, ἐπὶ τόπου καὶ εὐρίσκονται εἰς οἰκτρὰν κατάστασιν ὅσημέραι καταστρεφόμεναι, ἔρμια καὶ θύματα τοῦ πανδαμάτορος χρόνου, ἢ τῆς ἀγνοίας καὶ ἀμαθείας τῶν ἀπολιτεύτων λαῶν, ἐνίοτε ὅμως καὶ αὐτῶν τῶν χριστιανικῶν.

Αἱ περιγραφαὶ πολλῶν ἀρχαιολόγων καὶ περιηγητῶν καὶ ἐπιστημόνων, τῶν τε παρελθόντων χρόνων καὶ τῶν νεωτέρων, διεκτραγωδοῦσι τὴν ἐρήμωσιν τὴν ἐγκατέλειψιν καὶ τὴν ἀθλίαν κατάστασιν, ἐν ᾗ διατελοῦσιν ὄντα τὰ λείψανα ἐκεῖνα τοῦ ἐνδόξου καὶ κλασικοῦ παρελθόντος, ἐλληνικοῦ, ἀσιατικοῦ καὶ ῥωμαϊκοῦ. Ἡ Μακεδονία ἡ Θράκη, αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου καὶ αἱ ἀσιατικαὶ ἀνταὶ εἰσὶ πλήρεις ἀρχαιοτήτων, διεσπαρμένων ἅπαντα τοῦ καὶ ἐγκαταλελειμμένων. Εὐτυχῶς εἰς τινὰς χώρας τῆς Ἀνατολῆς, ἐν αἷς κατὰ τινὰ τρόπον ἀρχοῦσι σήμερον εὐρωπαϊκαὶ δυνάμεις, ἢ ἐξασκοῦσι δυνάμιν τινὰ, αἱ ἀρχαιο-

τήτες εὗρον σωτηρίαν. Οὕτω λ. χ. ἐν Κύπρῳ σωζόμεναι οἱ Ἀγγλοὶ ὁμοθύμως μετὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ Χριστιανῶν δέν ἀναφέρω τὴν Αἴγυπτον, ὅπου ὑπάρχουσιν οἱ τῶν ἀρχαιοτήτων κέρβεροι Μασπερώ καὶ Μπρένκια, ὑποστηριζόμενοι ὑπὸ τῆς αγγλο-αἰγυπτιακῆς Κυβερνήσεως. Ἐν τῇ ἀνεξαρτήτῃ πλέον Κρήτῃ οἱ Ἴταλοι ἀρχαιολόγοι ἐναμίλλως μετὰ τῶν Κρητῶν σώζουσι καὶ μελετῶσι τὰς ἀρχαιοτήτας. Καὶ ἐν τῇ ἀνεξαρτήτῃ νήσῳ Σάμῳ πολλὰ γίνονται πρὸς σωτηρίαν ὧν, παρὰ τῶν Σαμίων, τῶν ἀποκλειστικῶς σχεδὸν Ἑλλήνων. Ἀλλ' ἐν Μακεδονίᾳ, ἐν Θράκῃ, ἐν Ἠπειρῷ, ἐν Μικρασίᾳ ὡς καὶ ἐν τῇ κεντρικῇ Ἀσίᾳ, τὰ πράγματα δυστυχῶς δέν ἔχουσιν οὕτω.

Πολλοὶ ἐπιστήμονες, ὡς γνωστόν, πολλάκις ἔλαβον τὴν ἄδειαν παρὰ τῆς τουρκικῆς ἀρχῆς, ὅπως ἐνεργήσωσιν ἀνασκαφάς, καὶ οὕτως ἐπλούτισαν μὲ τὰς ἀνευρεθείσας τὰς μουσεῖα καὶ τὰς συλλογὰς τῶν ἀρχαιοτήτων· ἀλλ' αἱ ὀγκώδεις ἀρχαιοτήτες, ἔπαναλαμβάνω, ἔμειναν πάντοτε ἐκεῖ, ἐκτεθειμέναι εἰς τὴν ὅσημέραι καταστροφὴν.

Δέν θὰ ἐπεκταθῶ εἰς τὰς ἀρχαιοτήτας τῆς Μεσοποταμίας, τῶν τόπων ἐκείνων, ὅπου ἠνθήσαν οἱ Ἀσσύριοι, οἱ Βαβυλώνιοι, οἱ Μηδοὶ, οἱ Πέρσαι ἀλλὰ θὰ ἔλθω εἰς τὴν Μικρασίαν, τὴν γέμουσαν ἀναμνήσεων κλασικῶν καὶ χριστιανικῶν. Τὴν φρικώδη κατάστασιν, εἰς ἣν εὐρίσκονται ἐν αὐτῇ αἱ ἀρχαιοτήτες, ἐλεεινολόγησαν εἰς τὰς συγγραφὰς των ὄχι μόνον οἱ Tournefort, Prokess καὶ ἄλλοι παλαιότεροι, ἀλλὰ καὶ οἱ νεώτεροι ἀρχαιοδίφαι, ὁ Texier, ὁ Warsberg, ὁ Schliemann, ὁ Dörpfeld, ὁ ἡμέτερος Λαμπάκης. Ἐν τῇ κυρίῳ Ἀσίᾳ (asia

Ich grüße Sie und Ihre Frau Gennadine.
Schubert.

propria) ἀπερίγραπτος εἶνε ἡ ἐρήμωσις τῶν λειψάνων τῆς κλασικῆς τέχνης καὶ τῆς χριστιανικῆς. Ἐν Ἐφέσῳ, ἐν Σμύρῃ, ἐν Περσέμῳ τῆς Μυσίας, ἐν Σάρδεσι καὶ ἐν Φιλαδελφείᾳ τῆς Αὐδίας, ἐν τῇ Λαοδικαίᾳ τῆς Φρυγίας, ἐν Ἀντιόχειᾳ, ἐν ταῖς πόλεσι τῆς Λυκαονίας, τῆς Συρίας καὶ τῆς Κιλικίας. Ἡ δόξα τῆς Ἐφέσου κατὰκειται εἰς στήλας, διεσκορπισμέναις καὶ εἰς σωροῦς, συντριμμάτων. Τὸ πῦρ καὶ ὁ σίδηρος, ὁ χρόνος καὶ ἡ ἀμάθεια δὲν ἀφῆκαν ἐκεῖ οὐδὲν ἔργον τέχνης ἀρχαῖον σώον καὶ ἀκέραιον, ἐν τοῖς τοποῖς ἐκείνοις, οἵτινες ἦσαν τὰ κατ' ἐξοχὴν μεγάλα κέντρα τοῦ ἀσιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ. Κατὰ τὸν Prokess τὰ ἀνάγλυφα τῆς περιφήμου Πύλης τοῦ Διογμοῦ τῆς Ἐφέσου ἐπωλήθησαν εἰς τὴν εὐτελεστέραν τιμὴν τῶν 200 γροσίων. Ἡ ἔνδοξος ἐκκλησία τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἀποτελεῖ σήμερον λοφίσκον πέτρων καὶ μαρμάρων ἐπεξεργασμένων, οὓς κατέφαγε τὸ πῦρ. Μάρτυς ὁ ἡμέτερος συνάδελφος Σιτρογόβοις, ὅστις τὴν περιέγραψεν. Ἐν μόνον κιονόκρανον τοῦ ναοῦ, περισπέν, ὡς ἐκ θαύματος, κορινθιακοῦ ρυθμοῦ μαρτυρεῖ περὶ τῆς ἐξόχου ἑλληνοβυζαντιανῆς τέχνης, μεθ' ἧς οὗτος εἶχε κατασκευασθῇ. Ἐν τούτοις καὶ ἄλλα μάρμαρα τοῦ ἰδίου ναοῦ ἐχρησίμευσαν πρὸς κατασκευὴν τοῦ Τζαμίου Σελίμ.

Ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ καθεὶς ἀρπάζει, ὡς νὰ ἦσαν *res nullius* ὀγκώδεις ἀρχαιοτήτας, στήλας, μάρμαρα μὲ ἐπιγραφάς, ἀνάγλυφα καὶ διάφορα κοσμήματα, εἴτε διὰ νὰ τὰς πωλήσῃ, εἴτε ὅπως ἀνυψώσῃ Τζαμία, οἰκίας καὶ μαχαζεῖα. Πανταχοῦ ἐν τῇ πόλει τῆς Ἐφέσου ὁ περιηγητὴς εὐρίσκει θέαμα ἀξιο-

δάκρυτον ἐν τοῖς ἐρείπιοις καὶ λειψάνοις τοῦ Ἀρτεμείου, τοῦ Σταδίου, τοῦ Θεάτρου, τοῦ διπλοῦ μεγαλοπρεποῦς ναοῦ τῆς Θεοτόκου καὶ τοῦ ἁγ. Ἰωάννου καὶ τοῦ Βαπτιστηρίου αὐτοῦ, τοῦ ὀικοδομημένου ἐξ ὕλικου ἀρχαίων κλασικῶν οἰκοδομημάτων, ὡς περιέγραψαν ὁ Choisy, ὁ Hübsch, ὁ Strykowski, ὁ Λαμπάκης. Ὅποσα ἀνάγλυφα, ὅποσα ἐπιγραφὰι σπουδαιόταται διὰ τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν καλλιτεχνίαν κεῖνται ἐκεῖ, ἄνευ προστασίας, ἄνευ φροντίδος!

Ἡ Σμύρνη, ἡ Βασίλισσα τῆς Ἰωνίας, ὁ δεῦτερος ὀφθαλμὸς τῆς κυρίας Ἀσίας, δεικνύει τὴν ὑπέροχον λαμπρότητα καὶ ἀρχαίαν μεγαλοπρέπειαν ἐν τοῖς μαρμαροῖς, τοῖς προσηρμοσμένοις ἐπὶ τῶν τοίχων τῶν οἰκίων τῶν ἰδιωτῶν, τῶν νεωτέρων χριστιανικῶν ναῶν, τῶν Τζαμιῶν, τῶν διαφόρων οἰκοδομῶν. Οὕτω τὸ Στάδιον τῆς πόλεως, καταστραφέν, παρεχωρήθη τοῖς Μωαμεθανοῖς, ὅπως τὸ βεθλωῶσι διὰ τῶν οἰκίσκων των, εἰς κλίμακας καὶ προαύλια τῶν ὁποίων ἐχρησίμευσαν τὰ μάρμαρα αὐτοῦ τούτου τοῦ Σταδίου, ἐν ᾧ δι' ἄλλων λίθων αὐτοῦ ἀνηγέρθη ὁ τουρκικὸς στρατὸν. Ἦδη ὁ Tavernier καὶ ὁ Tournefort ἤρχισαν νὰ διεκτραγωδῶσι τὰς βεθλωῶσεις ταύτας, αἵτινες συνετελέσθησαν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν. Τὴν αὐτὴν τύχην ἔσχε τὸ ἀρχαῖον Θεάτρον, ἐν ᾧ ἐπίσης ἐγκατεστάθησαν οἰκογένεια μωαμεθανικαί.

Ἡ δὲ ἀρχαία Πέργαμος, ἐν ἣ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ καὶ ἡ πλαστικὴ τέχνη εἶχον ἀνέλθῃ εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς προόδου; Οἱ ναοί, οὓς περιέγραψεν ὁ Collignon, τὰ θέατρα, τὰ ἀμφιθέατρα, αὕτη ἡ Βασιλικὴ μετὰ τῶν βρῆων πύργων καὶ τῶν ἐρυθρῶν μαρ-

μάρων αὐτῆς, ἡ θαυμασίη Τραϊανὴ βιβλιοθήκη, ποῦ εἶνε πάντα ταῦτα; Καταστροφή, παντελής ἐρήμωσις, ἐξ ἧς ὀλίγιστα σχετικῶς ἠδυνήθη ἐσχάτως νὰ περισώσῃ ὁ Dörpfeld, ἀνασκάπτων τὴν παλαιὰν Ἀγοράν. Εὐτυχῶς ὅμως ἐκεῖ ἰδρύθη τὸ Γερμανικὸν Μουσεῖον, ὅπου εὐρίσκουσι καταφύγιον τῶρα πολλὰ καὶ ποικίλα ἀρχαιοτήτες, μέχρι τοῦδε τῆδε κακεῖσε διεσπαρμέναι καὶ ἐγκαταλελειμμέναι.

Ἐν τῷ Ὑρκανίῳ πεδίῳ εὐρίσκει ὁ περιπλανώμενος τὰ λείψανα τῶν Θυατείρων, τῆς πολεμικωτάτης πόλεως τῶν Μακεδόνων καὶ ἐμπορικωτάτης, τῆς πόλεως τῆς βιοτεχνίας καὶ καλλιτεχνίας, ἐν τοῖς παλαιοῖς χρόνοις πλουσίας εἰς ἱερά, βωμοὺς καὶ ναοὺς εἰδωλολατρικοὺς καὶ χριστιανικοὺς. Ὅλος αὐτὸς ὁ πλοῦτος τανὺν εἶνε μεταβεβλημένος εἰς εὐρὺ πεδῖον λίθων καὶ μαρμάρων, ἐνεπιγραφῶν καὶ μὴ, στήλῶν καὶ κυανοκράνων. Εἶνε δὲ καὶ ἀξιοθρήνητον γεγονός, ὅτι οἱ λίθοι τῶν ἐξ ἧς ἐπὶ τοῖς κοιμητηρίων τῶν Μωαμεθανῶν, τὸ ὕλικόν τῶν Τζαμιῶν καὶ τῶν οἰκίδων αὐτῶν ἐλήφθησαν ἐκ τῶν λειψάνων τούτων, ἀξίων βεβαίως κρείττονος τύχης. Ἀλλὰ μάρμαρα ἐνεπίγραφα καὶ καλλιτεχνικώτατα κεκοσμημένα ὀρῶνται ἐρριμμένα εἰς τὰς αὐλάς τῶν οἰκίδων καὶ τῶν χριστιανικῶν ναῶν.

Ποῦ εἶνε ἡ πόλις τῶν Σάρδεων, ἡ πρώτη ποτὲ τῆς Ἀσίας; Πᾶν ὅ,τι διέφυγε τὴν καταστροφὴν τῶν χρόνων, τοῦ πυρὸς καὶ ἄλλων αἰτίων, ἐλήφθη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, ὅπως κατασκευασθῇ ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμή οὕτως οἱ λίθοι τοῦ Ὁδείου, τῆς ἐνδόξου Ἀκροπόλεως, τῶν ἐθνικῶν καὶ τῶν χριστιανικῶν ναῶν. Δύο μόνον μεγαλοπρεπεῖς

στῆλαι τοῦ Ἰνικοῦ τῆς Κυβέλης, ῥυθμοῦ ἰωνικοῦ, περιεσώθησαν, ὡς ἐκ θαύματος καὶ αὐταί, καὶ ὑψιτενεῖς μετὰ τῶν κατακειμένων ἀρχαιοτήτων, μαρτυροῦσι τὴν ἀρχαίαν λαμπρότητα. Ἀλλὰ τίς ἐγγυᾶται, ὅτι καὶ αὐταὶ μετὰ τινα ἔτη θὰ σώζωνται ἀκόμη; Οὕτω καὶ ἡ σειρὰ τῶν χιλίων τύμβων Μπίν-Τεπέ, ἡ μεγαλοπρεπὴς νεκρόπολις τῶν Λυδίων Βασιλέων εἶνε σήμερον τὸ ἔρμαιον τῶν ὀρέξεων τῶν Τουρκομάνων κατοίκων.

Μεσημβρινῶς τῶν Σάρδεων, ὑπὸ τὸ ὄρος Τρωῶλος ἤνθει ποτὲ ἡ Φιλαδέλφεια, αἱ κορυφαὶ μικραὶ Ἀθηναί, ὡς ὀνομάζετο. Ὑπέφερε πολλὰ ἡ πόλις ἐκείνη ἐκ τῶν ἀλλεπαλλ' ἡλῶν σεισμῶν, ἀλλ' οὐδέποτε ἐντελῶς κατεστράφη. Καὶ ἐνταῦθα τὰ μάρμαρα καὶ τὰ μνημεῖα ἐχρησίμευσαν καὶ χρησιμεύουσιν ἀκόμη καὶ τῶρα πρὸς ἀνέγερσιν μωαμεθανικῶν τάφων· τὸ κοιμητήριον τῶν Τούρκων Κιρκ-Κιζλάρ εἶνε αὐτὸ τοῦτο μουσεῖον, ὅπως λέγει ὁ Δαμπάκης, σπάνιον καὶ πλουσιώτατον τέχνης καὶ πολιτισμοῦ, ἰδίως χριστιανικοῦ. Ἐν τισιν οἰκίαις εὕρισκει τις λείψανα χριστιανικῶν ναῶν, ἐχόντων τινῶν μάλιστα καὶ τοιχογραφίας. Μίαν τοιαύτην ἐπέτυχεν ἐσχάτως νὰ σώσῃ ἀπὸ τῆς καταστροφῆς ὁ Δαμπάκης. Εἰς μίαν ἄλλην ὡς ἀφηγῆται ἐν τῷ τελευταίῳ συγγράμματί του Οἱ Ἐπὶ Ἀσιερες τῆς Ἀποκαλύψεως, εὔρε τὰ λείψανα τῆς παλαιᾶς Ἐκκλησίας τοῦ ἁγ. Ἰωάννου, ἧς πολλοὶ λίθοι ἐπωλήθησαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἰς σιδηροδρομικὴν τινα ἐταιρίαν πρὸς κατασκευὴν γεφύρας. Ἐκεῖ ἀκριβῶς, ὅπου ἦτο ἡ ἀγιωτάτη Τράπεζα τοῦ ναοῦ, ὁ πανάθλιος μωαμεθανὸς ἄρχιπᾶξ εὔρε τὸν καταλληλότερον τύπον διὰ νὰ κατασκευάσῃ τὸν ἀπόπατον τῆς οἰκίας του·

καὶ οὕτω ἐπὶ τοῦ τοίχου ἐκείνου φαίνονται σήμερον τὰ ἔγνη τῆς εἰκόνης τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου, ὠραίας τοιχογραφίας, μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς: Λάβετε, φάγετε, τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμά μου καὶ Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες!

Θεὲ καὶ Κύριε τοῦ Ἑλέους! Τίς θὰ σώσῃ πάντα αὐτὰ τὰ ἐνδοξα καὶ ἱερὰ λείψανα τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ τῆς Ἀσίας ἀπὸ τῆς βεβηλώσεως ταύτης;

Εἰς τὸν ἐπισκέπτῃν τῆς ἀρχαίας Λαοδικείας τῆς Φρυγίας, ἥτις υπέστη τοσαύτας καὶ τηλικαύτας καταστροφὰς ἐκ σεισμῶν καὶ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν κατακτητῶν, καὶ εἰς τὸν ἐπισκέπτῃν τῶν Κολοσσῶν, δὲν παρουσιάζονται σήμερον ἄλλο τι εἰμὴ σωρὸς τεμαχίων λίθων καὶ μαρμάρων τοῦ Σταδίου, τοῦ Γυμνασίου, τῶν Θεάτρων, τοῦ Ὑδραγωγείου αὐτῶν.

Ἴδου ἐν ὀλίγοις ἡ κατάστασις, εἰς ἣν διατελοῦσιν οὗσαι αἱ ἀρχαιοότητες ἐν τῷ Ὀθωμανικῇ Αὐτοκρατορίᾳ. Τῇ καταστάσεως ταύτης αἱ λεπτομέρειαι δὲν εἶνε εἰς πάντας γνωσταί.

Ἀλλὰ θὰ ἐρωτήσῃτε: διατί ἔκαμα ὅλην αὐτὴν τὴν περιγραφὴν;

Διὰ νὰ πικρακάλῃσω τὸ ἡμέτερον Συνέδριον νὰ ἐπέμβῃ καὶ λάβῃ τὰ κατάλληλα μέτρα, ὅπως κάμῃ τὴν δέουσιν ἐκκλήσιν πρὸς τὴν Ὀθωμανικὴν Κυβέρνησιν, μὲ ὅλας βεβαίως τὰς ἀνασκοπάς, αἵτινες ὀφείλονται πρὸς Κράτος ἐλεύθερον καὶ ἀνεξάρτητον, δικαιοῦμενον νὰ διαθέτῃ τὰ καθ' ἑαυτὸ ὡς βούλεται, ὅπως θέσῃ τέρμα, εἰς τὴν καταστροφὴν αὐτὴν τῶν τε κλασικῶν καὶ χριστιανικῶν ἀρχαιοτήτων.

Γερμανικὸν Οἶνοπωλεῖον Χρ. Σακελλαροπούλου, Γενικοῦ ἀντιπροσώπου τῆς ἐν Πάτραις Οἶνοποιητικῆς Ἑταιρίας Ἀχαΐας, ὁδὸς Νίκης 6.